

De markt is terughoudend om nieuwelingen in het assortiment op te nemen.

NATTE PERIODE ACTUALISEERT KWETSBAARHEID VOOR PHYTOPHTHORA

SNELLE OPSCHALING RESISTENTE AARDAPPELRASSEN GEWENST

Ook dit jaar heeft de aardappelziekte phytophthora nog voor de langste dag weer toegeslagen. De schimmel gedijt bij langdurige regen in zomerse temperaturen. In percelen met gevoelige rassen zoals Ditta zijn flinke besmettingshaarden gevonden. Hoe houden de nieuwe rassen zich onder deze uitzonderlijke weersomstandigheden? TEKST LEEN JANMAAT | FOTO'S DERK VAN BALEN

“Proefvelden verder uitgebreid dit jaar.”

De vroege infectie geeft aardappeltelers uit het zuiden van het land kopzorgen. En bij de telers in Flevoland is ondertussen het grootste gedeelte van de planten al aangetast. “Met dit wisselvallige weer en de hoeveelheid regen van de afgelopen periode begin je niks tegen phytophthora”, zegt Christoffel den Herder van Delphy. “Je kunt door de teelt zo vroeg mogelijk in het seizoen op te starten wel proberen de uitbraak voor te zijn. Of door over te stappen op resistente rassen.”

Het assortiment resistente aardappelen neemt gestaag toe. Dit jaar zijn de proefvelden met verschillende rassen en selecties onder nummer verder uit-

gebreid. Kweekbedrijven hebben bestaande rassen en nieuwe selecties ingestuurd. Door de herhalingen van de veldjes kunnen betere conclusies worden getrokken over opbrengst en kwaliteit van de rassen die dit voorjaar zijn gepoot. Tijdens de Biologische Velddag op 22 juni was nog geen infectie zichtbaar. Wel meldden bezoekers besmette bladeren op hun bedrijf. Inmiddels zijn ook op de Broekemahoeve meerdere besmettingshaarden ontstaan in het praktijkperceel Ditta. Dit ongunstige jaar met vroege besmetting toont aan hoe kwetsbaar de biologische aardappelteelt zonder ingebouwde resistentie is. Het vraagt om snelle opschaling van het pootgoedaanbod van sterke rassen en verdere ontwikkeling door veredeling en selectie.

Op biologisch Proefbedrijf De Broekemahoeve van PPO Lelystad zijn op 4 mei 2016 de veldjes uitgeplant met pootgoed in de maat 35-50 of 35-55 mm. Deze aardappelen zijn niet voorgekiemd maar hebben wel een warmtestoot gekregen om ze snel aan de groei te krijgen. Om te zorgen voor voldoende groei is er, naast een najaarsgift van vaste mest in het voorjaar, vlak voor het opfrezen van de ruggen kippenstrooiselmest gegeven. Van enkele rassen was de opkomst wat onregelmatig maar daar was eind juni niks meer van terug te zien. De hoge phytophthoradruk van eind juni heeft ook de te beproeven rassen aangetast. “Begin juli was er in enkele van de twaalf rassen en selecties in meer of minder mate een aantasting van phytophthora te zien”, aldus Derk van Balen van WUR-PPO. De aantasting wordt nauwlettend gevolgd en zo nodig wordt het loof van het desbetreffende veldje vernietigd.

“De situatie in het veld is zeer kritisch”, zo laat Jaco Burgers van Biohuis weten. “Er zijn al diverse percelen gebrand waar nog bijna geen opbrengst onder zit. Er is eigenlijk geen enkel perceel dat nog vrij is. De minder gevoelige rassen kunnen dit jaar het onderscheid maken. Na een reeks van jaren dat er geen noemenswaardige problemen zijn geweest zal 2016 een jaar worden dat er veel problemen ontstaan. Dit is niet alleen voor de producent erg vervelend, maar ook voor de handel en consument slecht. Gelukkig zijn er minder gevoelige rassen op komst, maar deze moeten ook door de retailers worden opgenomen. Hier is nog veel werk te doen door de verkopers van biologische aardappelen. Ook de veredelaars zullen meer energie moeten steken in het kweken van minder gevoelige rassen, die ook nog de juiste andere eigenschappen bezitten. Het is voor de hele keten van belang dat we smaakvolle aardappelen met redelijke zekerheid aan kunnen bieden, ook in jaren met hoge ziektedruk.”

ONTWIKKELING NIEUWE RASSEN: MONNIKENWERK

Veredeling en vermeerdering van biologische aardappels is een lange weg en vraagt veel geduld. Aardappelrassen kunnen verschillen in allerlei eigenschappen, zoals de kleur van de schil en vleeskleur van de knol, de kook- en bakkwaliteit, de aanpassing aan het klimaat en de weerstand tegen ziekten en plagen. Een aardappelveredelaar zou vaak het liefst maar één bepaalde eigenschap van een ras willen verbeteren. Helaas is het niet eenvoudig om één eigenschap los van alle andere eigenschappen aan een bestaand ras toe te voegen. De aardappel is een heterozygoot gewas, waardoor eigenschappen al na één keer kruisen uit elkaar vallen. Het veredelen begint dus met het kruisen van bestaande rassen, selecties of inkruisen van wilde varianten. Het kruisen zelf is een precies werkje waarbij meeldraden worden verwijderd en stuifmeel met een kwastje wordt aangebracht. De zaden worden vervolgens uitgezaaid waarna de veredelaar de gewenste knollen bewaart voor het uitplanten. Zo krijgt hij na selectie van iedere overgebleven veredelingslijn (kloon) voldoende knollen voor verder onderzoek. In de jaren erna test de veredelaar steeds minder veredelingslijnen in steeds grotere veldjes. De meeste lijnen vallen af omdat ze bijvoorbeeld bepaalde resistenties missen of niet van het goede kooktype zijn. Een deel van de knollen poot de veredelaar ook in andere landen om te toetsen hoe de veredelingslijnen zich onder verschillende lokale omstandigheden houden. Als alles goed gaat, blijven tien jaar na de kruising uiteindelijk één of enkele lijnen met de gewenste eigenschappen over. De veredelaar geeft de kloon een naam waaronder het nieuwe ras hopelijk over een paar jaar een plek op de markt weet te vinden.

Stagnatie in de verdere ontwikkeling van resistente rassen heeft mede te maken met terughoudendheid van de markt om nieuwelingen in het assortiment op te nemen. Afnemers en consumenten zijn gewoondieren. Uit proeven op de winkelvloer blijkt echter dat het vervangen van rassen in het schap wel degelijk kan. Zo heeft Udea afgelopen jaar Carolus verpakt in de zak kruimige aardappelen. Ook Albert Heijn nam Carolus op in het bio-assortiment. Naast als tafelaardappel blijkt Carolus ook geschikt voor verwerking. Agrico schaaft de vermeerdering van Carolus verder op: dit jaar is er 50 ha voor pootgoedkeuring uitgeplant en in Nederland 80 ha voor consumptie uitgeplant. Maar er zijn meer kanshebbers op een toekomstig marktaandeel. Vitabella is een ras dat wat vroeger is en eerder afrijpt. Hoe de rassen zich dit jaar manifesteren moet nog blijken. De sector is zonder meer gebaat bij een snelle opschaling van geschikte resistente rassen. ■

Leen Janmaat is werkzaam bij het Louis Bolk Instituut

Object	Ras	Herkomst
A	Agria	Agrico Potatoes
B	Bionica	Niek Vos
C	Carolus	Agrico Potatoes
D	Alouette AR 04-3153	Agrico Potatoes
E	Vos -2006001-001	Niek Vos
F	Connect	Den Hartigh BV
G	Vitabella	Plantera
H	TW 07-0807	Agrico Potatoes
J	CMK 2006 070 005	Meijer Potato
K	Miss Malina	Interseed
L	Ditta	Agrico Potatoes
M	D08-12-10	Interseed